

Aan algemeen bestuur

Memo

Datum 5 juni 2026

Documentnummer

Onderwerp Afdoeningsvoorstel motie 'Versterking samenwerking rond directe en indirecte lozingen'

1. Inleiding

In de bestuursvergadering van maandag 11 mei 2026 heeft het algemeen bestuur de motie 'Versterking samenwerking rond directe en indirecte lozingen' aangenomen. Dit memo is de reactie van het college van d&h op de motie.

In de motie wordt het college gevraagd om 1) de huidige samenwerking rond directe en indirecte lozingen in bestuurlijke overleggen met de betrokken partners in kaart te brengen, 2) eventuele vragen/discussies met betrekking tot het bevoegd gezag te benoemen, 3) eventuele knelpunten met betrekking tot het voorhanden zijn van adequate overzichten van lozingen te benoemen en 4) een overzicht voor te leggen van directe en indirecte lozingen die op korte termijn het meest relevant zijn.

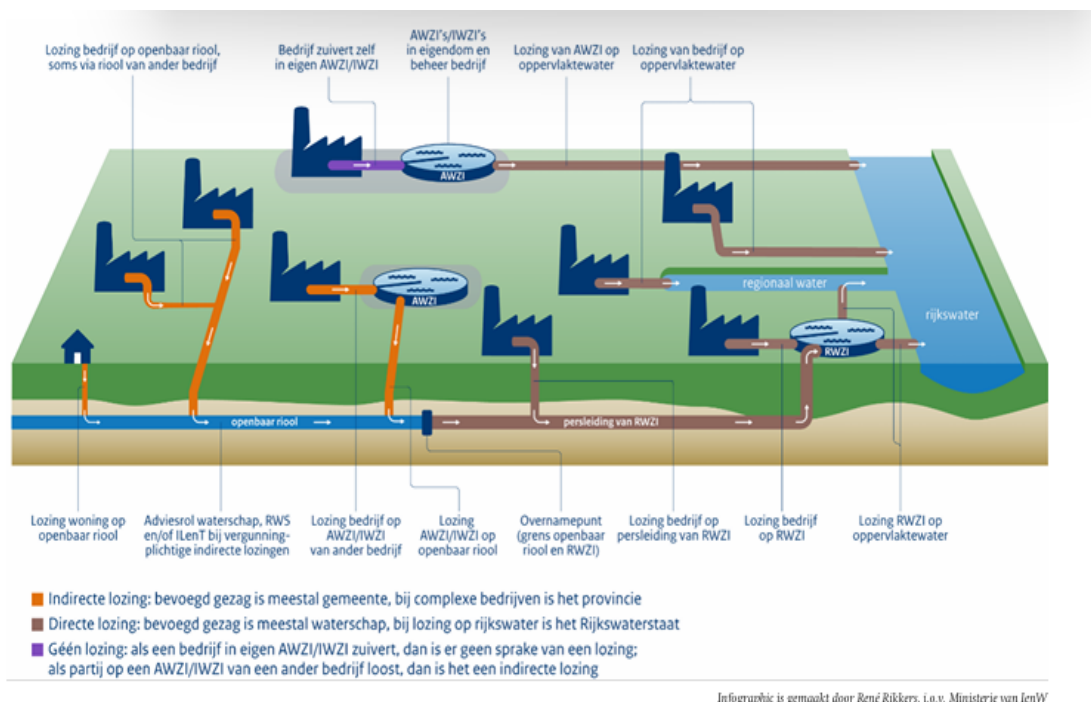
Ten aanzien van punten 5 en 6 in het dictum van de motie heeft de dijkgraaf namens het college in de vergadering van 11 mei al aangegeven dat structurele borging in beleid en uitvoering is voorzien in het nieuw op te stellen VTH-beleidsplan 2028-2033 en dat het algemeen bestuur periodiek geïnformeerd wordt middels het VTH-jaarprogramma en VTH-jaarverslag.

Leeswijzer

Hieronder volgt de onder 1 t/m 4 in het dictum gevraagde informatie. Hoofdstuk 2 behandelt *directe* lozingen en het bevoegd gezag hierin. Hoofdstuk 3 behandelt *indirecte* lozingen en het bevoegd gezag hierin. Onder 3.1 wordt een overzicht gegeven van de bestuurlijke samenwerking met partners rond indirecte lozingen. Onder 3.2 worden knelpunten rond indirecte lozingen op een rij gezet. Hoofdstuk 4 tenslotte geeft een overzicht van lopende acties rondom directe en indirecte lozingen.

2. Directe lozingen

Onderstaande infographic (figuur 1) geeft de verschillende soorten directe en indirecte lozingen weer.

Bij een directe lozing gaat afvalwater rechtstreeks naar het oppervlaktewater of naar de (pers)leiding van de rwzi, zonder tussenkomst van het gemeentelijk rioolstelsel. In ons beheergebied gaat het om 41 directe lozers. Daarvan lozen er 32 op oppervlaktewater en 9 op de rwzi. Tot de 32 lozers op oppervlaktewater behoren ook 13 rwzi's.

Het waterschap is conform artikel 2.4 Bal (Besluit activiteiten leefomgeving) zelf het bevoegd gezag voor lozingsactiviteiten (directe lozingen) op een oppervlaktewaterlichaam (regionale wateren) of op een zuiveringstechnisch werk (rwzi). Voor een lozingsactiviteit (directe lozing) op een oppervlaktewaterlichaam in beheer bij het Rijk is de minister van I&W (Rijkswaterstaat) het bevoegd gezag (artikel 2.6 Bal).

Ten aanzien van directe lozingen is er geen sprake van vragen/discussies met betrekking tot het bevoegd gezag, noch van knelpunten met betrekking tot het voorhanden zijn van een adequaat overzicht van lozers.

3. Indirecte lozingen

Een indirecte lozing is een lozing van afvalwater op het openbare riool, al dan niet via een particuliere leiding van een ander bedrijf.

Gemeenten zijn het bevoegd gezag voor indirecte lozingen. Alleen voor 'complexe bedrijven' is de provincie het bevoegd gezag. In de praktijk voeren de omgevingsdiensten de taken rond vergunningverlening en handhaving uit. Het waterschap is geen bevoegd gezag als het gaat om indirecte lozingen.

Wel heeft het waterschap bij vergunningplichtige lozingen een adviesrol (niet bindend) richting gemeenten en provincies ten aanzien van mogelijke nadelige gevolgen, bijvoorbeeld verstoring van de werking van rwzi. Dit advies kan leiden tot normen (voorschriften) in de vergunningverlening door het bevoegd gezag.

Het overzicht in figuur 2 op de volgende pagina zet de taken en bevoegdheden van de verschillende overheden op een rij¹.

Wettelijke verankering bevoegd gezag vergunningverlening indirecte lozingen

Het bevoegd gezag voor vergunningverlening in het kader van milieubelastende activiteiten (incl. indirecte lozingen) is geregeld in art. 5.7 e.v. Omgevingswet (Ow) en art. 4.1 en 4.6 e.v. Omgevingsbesluit (Ob). Hoofdregel is dat het college van burgemeester en wethouders van een gemeente (B&W) bevoegd is (art. 5.8 en 5.12, tweede lid, Ow). In sommige situaties is het college van gedeputeerde staten van een provincie (GS) bevoegd gezag (zie bijvoorbeeld art. 5.10 lid 1 onder c Ow), en in uitzonderlijke gevallen een minister (zie bijvoorbeeld art. 5.11 lid 1 onder d Ow). Het dagelijks bestuur van een waterschap is in deze regels voor milieubelastende activiteiten in ieder geval nooit als bevoegd gezag aangewezen.

Wettelijke verankering bevoegd gezag handhaving indirecte lozingen

De toedeling van (mede)handhavingsbevoegdheden volgt uit art. 18.2 en 18.3 Ow. Eén van de hoofdregels is dat een bestuursorgaan bevoegd is tot handhaving als deze ook het bevoegd gezag is bij afgifte van een omgevingsvergunning (art. 18.2 lid 2 Ow). Met andere woorden: in het geval B&W, dan wel GS, het bevoegd gezag is voor afgifte van een omgevingsvergunning voor een indirecte lozing, heeft het ook de bevoegdheid om te handhaven. Dat geldt dus niet voor het dagelijks bestuur van een waterschap.

¹ De infographic (figuur 1) en het overzicht van taken en bevoegdheden (figuur 2) zijn beide afkomstig uit de 'Factsheet indirecte lozingen in de Omgevingswet: taken, bevoegd gezag en advies' van Stowa (2025). Deze factsheet is in zijn geheel als bijlage bij dit memo gevoegd.

Figuur 2: Indirecte lozingen: taken en bevoegdheden verschillende overheden

Partij	Taak / Bevoegdheid	Opmerking
Gemeente	Bevoegd gezag voor: • Vergunningverlening • Eventueel maatwerk voor indirecte lozingen die vallen onder algemene regels • Toezicht • Handhaving: overtredingen (bestuursrechtelijk) en misdrijven (strafrechtelijk)	Geldt voor alle indirecte lozingen van particulieren en de meeste bedrijven (uitgezonderd 'complexe bedrijven'). Uitvoering door omgevingsdiensten.
Provincie	Bevoegd gezag voor: • Vergunningverlening • Toezicht • Handhaving: overtredingen (bestuursrechtelijk) en misdrijven (strafrechtelijk)	Alleen voor complexe bedrijven (Afdeling 3.3 Bal). Alle lozingen door complexe bedrijven zijn vergunningplichtig. Uitvoering door omgevingsdiensten.
Waterschap	Adviesrol over effect indirecte lozing op: • Functioneren RWZI • Chemische en ecologische kwaliteit van de regionale oppervlaktewaterlichamen Zie hiervoor artikel 4.35 Omgevingsbesluit Toezicht: aanwijzen eigen toezichthouders mogelijk (Volgt uit artikel 18.6 Ow en, specifiek voor ongewone voorvallen op de RWZI, artikel 19.4 Omgevingswet)	Advies alleen bij vergunningplichtige lozingen. Geen bindend advies, maar zo nodig wel afstemmen o.g.v. artikel 2.2 Ow. Géén handhavingsbevoegdheid op indirecte lozingen. Nb: waterschappen zijn bevoegd gezag voor <i>directe</i> lozingen op regionaal oppervlaktewater.
Rijkswaterstaat	Adviesrol (namens minister van IenW) over effect van indirecte lozingen op de chemische en ecologische kwaliteit van de rijkswateren (artikel 4.35 Omgevingsbesluit)	Advies alleen bij vergunningplichtige lozingen. Geen bindend advies, maar zo nodig wel afstemmen o.g.v. artikel 2.2 Ow. Géén toezicht op indirecte lozingen (zie: artikel 3, lid 4 Besluit aanwijzing toezichthouders Omgevingswet) Géén handhavingsbevoegdheid op indirecte lozingen. Nb: RWS is bevoegd gezag voor <i>directe</i> lozingen op rijkswater.
Inspectie Leefomgeving en Transport	Adviesrol over effect van indirecte lozingen op de chemische en ecologische kwaliteit van de rijkswateren (artikel 4.34 Omgevingsbesluit)	Advies alleen bij vergunningplichtige lozingen. Geen bindend advies, maar zo nodig wel afstemmen o.g.v. artikel 2.2 Ow.

In de toelichting op de Omgevingswet is opgenomen dat het waterschap toezichthouders kan aanwijzen. Vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid die we als waterschap voelen om de effecten van indirecte lozingen (verder) te beperken, voeren wij bij een deel van de vergunningplichtige bedrijven die een directe invloed hebben op de zuivering wel toezichtcontroles uit. Dit doen wij, omdat bij een verkeerde lozing van een dergelijk bedrijf de zuiveringstechnische werken dermate schade kunnen oplopen, dat er ongezuiverd water geloosd wordt (bijvoorbeeld omdat het zuiveringsproces ernstig is verstoord). De resultaten van de toezichtscontrole delen we met het bevoegd gezag, dat vervolgens de eventuele handhaving op zich neemt.

Om zelf te kunnen handhaven is het nodig dat het waterschap daartoe gemandateerd is door het bevoegd gezag. Dat is op dit moment niet het geval.

Hoewel dus niet het bevoegd gezag, voeren we toch bij een beperkt aantal bedrijven controles uit. Daarnaast beziet en onderzoekt het waterschap momenteel welke positie het verder kan en wil innemen, gelet op de mogelijkheid daartoe vanuit de toelichting op de Omgevingswet.

3.1 Bestuurlijke samenwerking indirecte lozingen

Hierna volgt een overzicht van de bestuurlijke samenwerking met partners rond indirecte lozingen/waterkwaliteit.

Bestuurlijk overleg KRW

Dit is een landelijk bestuurlijk overleg met afvaardiging vanuit ministerie IenW, ministerie LNVN, Rijkswaterstaat, IPO, VNG, UvW en elk KRW-stroomgebied. Waterschap Vallei en Veluwe is vertegenwoordigd vanuit de Unie van Waterschappen en vanuit KRW-stroomgebied Rijn-Oost.

Regionaal bestuurlijk overleg (RBO) Rijn-Oost

Dit is een bestuurlijk overleg binnen het KRW-stroomgebied Rijn-Oost. Heemraad Den Hertog is namens Waterschap Vallei en Veluwe hierin bestuurlijk vertegenwoordigd.

Partners in het RBO Rijn-Oost zijn 5 provincies (Drenthe, Flevoland, Gelderland, Overijssel en Utrecht), 5 waterschappen (WDOD, WRIJ, WVW, Vechtstromen en ZZL), Rijkswaterstaat, ministerie I&W, ministerie LNVN, gemeenten, drinkwaterbedrijven en maatschappelijke partners zoals landbouw, natuur en recreatie.

Meer informatie: [Rijn-Oost](#)

Provinciebreed Samenwerkingsoverleg VTH (PSO-VTH)

Dit is een provinciebreed (Utrecht) bestuurlijk overleg waarin alle partners (provincie Utrecht, gemeenten in de provincie Utrecht, waterschappen, Veiligheidsregio Utrecht (VRU)

en GGD Utrecht) afspraken maken over de afstemming en kwaliteit van VTH-taken. Dijkgraaf Ornstein is namens Waterschap Vallei en Veluwe hierin bestuurlijk vertegenwoordigd. Waterschap Vallei en Veluwe is een van de deelnemers binnen het PSO-VTH Actieprogramma 'Grip op indirecte lozingen in de provincie Utrecht' (2025-2027). Meer informatie: [Actieprogramma Indirecte lozingen](#)

BO per werkregio

De werkregio's zijn samenwerkingsverbanden tussen gemeenten, provincie(s), Vitens en het waterschap op het domein (afval)water en klimaat. In het beheergebied van Waterschap Vallei en Veluwe zijn er 3 werkregio's actief: Platform Water Vallei en Eem (PWVE), Noord-Veluwe (NV) en Samenwerking Water Oost Veluwe (SWOV). Heemraad Van Dijk is namens Waterschap Vallei en Veluwe hierin bestuurlijk vertegenwoordigd. Meer informatie: [Werkregio's | Kennisportaal Klimaatadaptatie](#)

Daarnaast werken we met AWT's (afvalwaterteams). Die zijn kleiner qua omvang, informeler (geen bestuurlijke kant) en meer gericht op beheer/operationeel van de waterketen/riolering tussen gemeente en waterschap.

3.2 Knelpunten rond indirecte lozingen

In de Omgevingswet is een indirecte lozing een 'milieubelastende activiteit' (mba). Hiervoor geldt ofwel een vergunningplicht ofwel een meldingsplicht. In de praktijk valt slechts een klein deel van de bedrijven (ongeveer 5%) onder de vergunningplicht en kan het overgrote deel volstaan met een melding.

Vergunningplicht

Bij het aanvragen van een vergunning bij het bevoegd gezag (gemeente of provincie) moet het bedrijf *vooraf* de kwantiteit en kwaliteit van zijn afvalwater aangeven. Op basis hiervan worden vervolgens in een te verlenen vergunning voorschriften opgenomen, bijvoorbeeld ter bescherming van ons riool en rioolwaterzuivering.

Het afgelopen jaar hebben de omgevingsdiensten gewerkt aan overzichten van de indirecte lozers met een vergunning. De komende jaren worden al deze vergunningen door de omgevingsdiensten geactualiseerd. Als waterschap zullen wij hiervoor adviezen op het onderdeel 'afvalwater' aanleveren. Sinds 2024 heeft ons waterschap 93 procedures doorlopen voor zo'n advies.

Een van de knelpunten is dat het waterschap in de invulling van zijn adviesrol (en eventuele bovenwettelijke toezichtsrol) aanloopt tegen het feit dat vigerende (en oude) vergunningen, meldingen en wijzigingen vaak lastig voorhanden zijn. Dit werkt belemmerend in het inzichtelijk krijgen van de daadwerkelijke lozingen. De oorzaak ligt in

wijzigingen van bevoegd gezag (of in het verkeer tussen bevoegd gezag en omgevingsdienst) en daarmee gepaard gaande overgang van datasystemen.

Meldingsplicht

Zoals gezegd, kan het overgrote deel van de bedrijven volstaan met een melding aan het bevoegd gezag. De bedrijven moeten dan voldoen aan de algemene voorschriften (o.a. ten aanzien van de lozing) zoals deze zijn opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving.

Onder de meldingsplicht hoeven kwantiteit en kwaliteit van het afvalwater *niet vooraf* door het bedrijf inzichtelijk te worden gemaakt. Door het bevoegd gezag wordt pas *achteraf* gecontroleerd of aan de normen wordt voldaan. Het onderdeel afvalwater heeft de afgelopen jaren weinig tot geen aandacht gehad tijdens de controles door het betreffende bevoegd gezag.

Van veel bedrijven is er dus geen goed zicht op wat er nu precies wordt geloosd (kwaliteit en kwantiteit). Een adequaat overzicht van deze indirecte lozingen (zowel kwalitatief als kwantitatief) is niet goed mogelijk.

Daarnaast zien we nog enkele andere knelpunten voor een goede vergunningverlening:

Op dit moment ontbreekt een duidelijk (landelijk) beleid hoe om te gaan met zeer zorgwekkende stoffen (zxs). Wij kunnen het gebruik van deze stoffen niet verbieden voor bestaande lozingen, we kunnen alleen streven naar een nullozing.

Ook voor PFAS is een landelijk handelingskader gewenst: hoe bijvoorbeeld om te gaan met deze stoffen in de lozing uit stortplaatsen? Voor zover bekend is op dit punt nog geen kosteneffectieve zuivering voorhanden.

Voor het uitvoeren van een imissietoets (noodzakelijk voor de vergunningverlening) is het noodzakelijk dat er achtergrondwaarden bekend zijn in het oppervlaktewater en dat er voor alle stoffen een landelijke oppervlaktewaterkwaliteitsnorm is. Deze zijn er tot op heden niet of onvoldoende.

4. Lopende acties rond directe en indirecte lozingen

Regulier toezicht

Tijdens het reguliere toezicht dat wij als waterschap uitvoeren bij de directe lozingen en de indirecte lozingen (bedrijven die een directe invloed hebben op de zuivering), wordt er steeds meer gesproken met de bedrijven over de mogelijkheden tot vermindering van de

afvalstoffen in hun effluent. Hierbij wordt ook breder gemeten in het afvalwater dan alleen op de vergunde onderdelen. Hiermee sporen we stoffen op die in strijd met de vergunning toch vrijkomen bij de bedrijven. Gezien de kosten van analyse in het laboratorium passen we deze methode risicogericht toe.

Discrepantie

Om illegale lozingen op te sporen en om het adagium 'de vervuiler betaalt' vorm en inhoud te geven, wordt er dagelijks toezicht uitgevoerd om discrepantie (het verschil tussen verwachte en daadwerkelijke op de rwzi binnenkomende vervuiling) op te sporen. In 2025 hebben we bijvoorbeeld de industrieterreinen van Nijkerk bezocht en onderzocht of er bedrijven zijn die lozen zonder daartoe voldoende zuiveringsheffing te betalen. Ook zijn alle wasstraten in ons gebied nader in beeld gebracht, wat ook heeft geleid tot een aantal extra i.e. (inwonerequivalent²) die nu worden opgelegd. Dit jaar voeren we het toezicht op discrepantie op, in overleg met GBLT. Resultaten worden jaarlijks gedeeld in het jaarverslag VTH. Door de discrepantie goed in beeld te krijgen, kan er ook beter gestuurd worden in waar de vervuiling vandaan komt en kan er een effectievere bronaanpak worden toegepast.

Meetplan

In heel Nederland worden momenteel diverse projecten opgezet voor toezicht op indirecte lozingen. Wij zijn momenteel deze projecten aan het inventariseren: welke initiatieven lopen er, wat werkt en wat niet werkt ('lessons learned'). Op basis hiervan zal een praktische vertaling plaatsvinden naar een op te stellen meetplan, zodat beschikbare middelen (mankracht en financiën) efficiënt worden ingezet. Zodra dit gereed is, zullen we dit gaan uitvoeren. Dit wordt ook meegenomen in het VTH Jaarprogramma 2027, dat ter informatie met het algemeen bestuur wordt gedeeld.

Grip op indirecte lozingen

Zowel de provincie Utrecht als de provincie Gelderland heeft een plan opgesteld voor 'grip op indirecte lozingen'. Klik [hier](#) voor het Programma indirecte lozingen' van provincie Gelderland. Klik [hier](#) voor het Actieprogramma Grip op indirecte lozingen van de provincie Utrecht. Bij beide programma's is het waterschap ambtelijk/bestuurlijk betrokken.

² Een inwonerequivalent (i.e.) is de rekeneenheid die gebruikt wordt om de hoeveelheid en vervuilingsgraad van afvalwater te meten. Het staat gelijk aan de gemiddelde hoeveelheid vervuiling die één persoon per dag produceert. Op basis hiervan wordt de hoogte van de belasting voor afwaterzuivering van huishoudens en bedrijven bepaald.

Bewustwording:

Onlangs is het algemeen bestuur geïnformeerd over de genomen en te nemen acties in het kader van de KRW (Maatregelenprogramma/SGBP4), over acties zoals 'grip op riooloverstorten' en over de verkenning prioritering in aanpak overstorten. Het is bekend dat overstorten lokaal tot negatieve effecten voor de ecologie kunnen leiden. Indien uit onderzoek blijkt dat een specifieke overstort problemen geeft, wordt in samenwerking met de betreffende gemeente onderzocht wat een oplossing zou kunnen zijn.

In het samenwerkingsverband Vallei en Veluwe Klimaatbestendig is de actie 'waterzuinige industrie' opgestart. Samen met Vitens, provincie Gelderland en bedrijven voeren we deze actie uit. Zo hebben we waterscans aangeboden die zijn uitgevoerd bij o.a. een vleesverwerkend bedrijf, sportcomplex en een coatingbedrijf. Inzichtelijk is gemaakt hoe (drink)water kan worden bespaard. We volgen de bedrijven bij de uitvoering van de maatregelen.

Daarnaast zijn we bezig met de waterrotondes Nijkerk en Putten. Samen met Vitens, de gemeenten Nijkerk en Putten, provincie Gelderland en 2 grote foodbedrijven zijn we een pre-engineering aan het uitvoeren. Het idee is om water te hergebruiken in het proces waarmee 1,1 miljoen m3 water bespaard kan worden. Een bijkomend voordeel is, na uitvoering, dat er geconcentreerd water naar de RWZI wordt afgevoerd.

We zijn actief binnen het netwerk Waterkoplopers Industrie Gelderland. Hierin zijn ongeveer 50 grote industriële bedrijven samen actief om hun watergebruik te verminderen en meer in te zetten op hergebruik van water. Ook hier staat 'indirecte lozingen' op de agenda.

Voor het project Drinkbare IJssel brengen wij samen met de projectpartners de lozingspunten op het IJsselsysteem in beeld (overstorten, RWZI's en bedrijfsmatige lozingen). Ook selecteren we vijf tot zeven probleemstoffen die de bereiding van drinkwater vanuit de IJssel belemmeren. Hiervan maken we factsheets. Tien partijen zijn hierbij betrokken, o.a. RIWA en Vitens.

Tot slot

Op maandag 13 juli 2026 vindt de beeldvormende bijeenkomst met het algemeen bestuur plaats over de influentstrategie. Het aspect 'indirecte lozingen' zal hierin worden meegenomen.

Met het versturen van dit memo stelt ons college voor de motie 'Versterken samenwerking rond directe en indirecte lozingen' als afgedaan te beschouwen.